

Prisiminė poetės meilę, ilgesį, dvasinę kančią

Pragariškai audringa 1904-ųjų metų lapkričio 17-osis naktis. Rudens vėjai, liūtais staugdami, negailestingai draskėsi ir į Vilkaviškio rajono Kiršų kaimo turtingų ūkininkų Uršulės ir Simono Bačinskų trobą, puldinėdami jos langus ir duris. Netrukus galinga vėjo muzika pranašingai susiliejo su ką tik gimusio kūdikio šauksmu. Tas mažylis – tai būsimoji poetė Salomėja Nėris. Kas žino, gal tą naktį kokia nors užklydusi laumė ir apdovanojo gimusiąją stebuklinga galia – kurti. Prigimtis jau nuo mokyklinių metų ją šaukė dainuoti – poetinė giesmė kaip girios paukščiui veržėsi spontaniškai ir laisvai. Ji aistringai dainavo savo eilėse apie jaunystę ir meilę, apie laumes ir gamtos gaivalus... Vaizduojamas pasaulis – pasakiškas. Jausmas – visagalis. Lyrikos žmogus – galingas, nebijantis „girių paklysti“, „jūroj paskęsti“... Net ir pasaulį ragina džiaugtis, nes jaunatvės juokas – nenuitildomas, negesinamas.

Tik giliau pažinus gyvenimą, pajutus tikrovę, išgyvenus pirmosios meilės dramas, eilėse prasiveržia skausmo elegija, neišgydomas ilgesys, jaunystės juoką nustelbia

► Popietėje, skirtoje Salomėjai Nėriai.

„juokas pro ašaras“. Mąsliu kalbama apie prabėgančią jaunystę, atsiranda net išėjimo motyvas, kupinas gėlos ir skausmo. Gyvenimas įvardijamas netgi „rūsčiojo patėvio“, „piktos pamotės“ įvaizdžiais.

Dar vėliau S. Nėries lyrikos žmogus bėga per lūžtantį ledą, trokšta sakalo sparnų, kad galėtų dalyvauti žygyje dėl geresnės žmonijos ateities. Koks jautrus ir dvasingas jis atsiskleidžia svetimam krašte, svetimam mieste. Iš tolimojo Paryžiaus skersgatvių jis mintimis bėga į tėviškės žemę, mato medžiuose apšerkšnįusią žiemą, regi susirūpinusį motinos veidą, prigludusį prie lango. Žmogaus ir

gamtos paralelėje iškeliamas amžinasis gyvybės ir mirties klausimas. Nors poetė ir ne filosofė, bet jautė, kad žmogus negali išnykti. Jis savo būtį pratešia medžiuose, gėlėse, paukščiųiuose...

Sudėtingas istorinis laikas, politinės permainos suklaidino ne vieną kūrėją. Ne išimtis ir S. Nėris: 1940-aisiais okupavus Lietuvą, parašė ne vieną prosovietišką kūrinį. Komplikuota biografija atsiliepė ir jos poezijai.

Nors karo metų lyrikoje daug graužaties ir skausmo, netekties ir ilgesio, sovietinei nomenklatūrai rūpėjo tik ideologinės eilės. Netgi ir paskutinį eilėraščių rinkinį „Prie

didelio kelio“ išdrįso koreguoti: pakeitė pavadinimą į „Lakštingala negali nečiulbėti“, o išpažinties eiles, kuriose atspindėjo kūrėjos atgaila dėl politinių sukydimų, išmetė lauk. O juk, anot poetės, stovėjome prie didelio kelio, vedančio į žmogaus dvasinę laisvę, į valstybės nepriklausomybę.

Betgi kuris žmogus gyvenime nesuklysta? Suklysta ir dideli, ir maži. Tik kažkodėl vieniems esame atlaidesni, o kitus kertame kaip kirviu medį. Neatsitiktinai šių dienų poetas ir literatūrologas Aidas Marčėnas prieš keletą metų viename savo straipsnių rašė: „Tas, kas ruošiasi spjauti į Salomėjos Nėries

pusę, tegul pasižiūri, ar nespjauna į šulinį, iš kurio vandens semsis dar ne viena karta.“

Tokios mintys smelkėsi Kretingos Motiejaus Valančiaus viešosios bibliotekos Darbėnų filiale, kuriame buvo organizuota literatūrinė popietė „Dramatiško likimo poetė“, skirta Salomėjos Nėries 115-sioms gimimo metinėms. Popietę vedė bibliotekininkė Jurgita Anužienė. Kūrėjos gyvenimą ir kūrybą pristatė buvęs ilgametis Darbėnų mokyklos mokytojas šių eilučių autorius Juozas Maksvytis. Įžvalgas į poetės asmenybę ir kūrybinį palikimą išsakė renginio dalyviai: Leonas Mockus, Romualdas Barasa, Danutė Ciechanavičienė, Irena Ruibienė, Irena Giniotienė, Jūratė Laučiūtė, Zofija Galdikienė, Nijolė Pudžmienė, Žita Končienė ir Justina Vaičiukauskienė.

Renginys baigtas kolektyvia daina „Lauk manęs“.

Šventę pagilino spaudinių paroda „Tarp dainos ir raudos“, kurią pristatė bibliotekininkė Danutė Paulikienė.